

Tıp Fakültesi Öğrencilerinde Akademik Başarıya Sosyal Medya Bağımlılığının Etkisi

Received: 01/02/2024

Published: 30/06/2024

Hasan KÜÇÜKKENDİRCİ, Enes KASAPOĞLU, Esra HACILAR*, Elif İNCEYOL ALICI

Necmettin Erbakan Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı Anabilim Dalı, Konya, Türkiye

* Sorumlu Yazar

ÖZ

Amaç

Sosyal medya bağımlılığı; kişilerin sosyal medyada çok fazla zaman geçirmeleri ve buna bağlı psikolojik, sosyal ve fiziksel sorunlar yaşamalarıdır. Bu çalışmada tıp fakültesi öğrencilerinde sosyal medya bağımlılığı sıklığını, sosyal medya bağımlılığıyla ilişkili faktörleri ve sosyal medya bağımlılığının akademik başarıya etkisini ortaya koymak amaçlanmıştır.

Metot

Çalışma kesitsel tipte bir epidemiyolojik araştırma olarak planlandı. Meram Tıp Fakültesi dönem 4, 5 ve 6 öğrencilerinden 352 kişi çalışmaya katıldı. Araştırma 15.09.2022-15.10.2022 tarihleri arasında dönem 4, 5 ve 6 öğrencilerinden çalışmaya katılmak için sözlü onam veren 352 öğrenci ile gerçekleştirildi. Öğrencilere sosyodemografik ve akademik başarı ile ilgili özelliklerini sorgulayan 23 soru ve Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeği-Öğrenci Formu'ndan oluşan veri toplama formu uygulandı.

Bulgular

Öğrencilerin sosyal medyada günlük ortalama 2,6 saat geçirdikleri saptandı. En sık sosyal medya kullanım amacı

%69,0 ile güncel gelişmelerin takibi olarak bulundu. Katılımcıların %80'inde sosyal medya bağımlılığı tespit edildi. Öğrencilerin Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeği-Öğrenci Formundan aldıkları puanla not ortalaması arasında negatif korelasyon ($r = -0,122$, $p=0,038$), sosyal medyada geçirdikleri süre arasında pozitif korelasyon ile ölçek puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı orta düzeyde pozitif korelasyon ($r=0,416$, $p<0,001$) saptandı.

Sonuçlar

Çalışmaya katılan öğrencilerin çoğunda sosyal medya bağımlılığı bulunduğu ve bu durumun öğrencilerin akademik başarısını olumsuz etkilediği görüldü.

Anahtar Kelimeler

Sosyal Medya, Bağımlılık, Akademik Başarı, Halk Sağlığı

The Relationship Between the Levels of Social Media Addiction and the Academic Success of Medical Faculty Students

ABSTRACT

Objective

Social media addiction is spending too much time on social media and experiencing psychological, social and physical problems associated with it. In this study, it was aimed to reveal the frequency of social media addiction in medical school students, the factors associated with social media addiction and the effect of social media addiction on academic success.

Methods

The study was planned as a cross-sectional epidemiological study. 352 students from the 4th, 5th and 6th grades of Meram Medical Faculty participated in the study. The research was carried out between 15.09.2022 and 15.10.2022 with 352 students from class 4, 5 and 6 who gave verbal consent to participate in the study. A data collection form consisting of 23 questions, questioning their sociodemographic and academic achievement characteristic sand Social Media Addiction Scale-Student Form was applied to the students.

Results

It was determined that students spend an average of 2.6 hours a day on social media. The most frequent purpose of social media use was found to be following current developments with 69.0%. Social media addiction was detected in 80% of the participants. There was a negative correlation ($r = -0,122$, $p=0,038$), between the students' scores from the Social Media Addiction Scale-Student Form and their grade point average, and a positive correlation

($r=0,416$, $p<0,001$) between the time they spent on social media.

Conclusions

It was observed that most of the students participating in the study had social media addiction and this situation negatively affected the academic success of the students.

Keywords

Social Media, Dependency, Academic Succes, Public Health

GİRİŞ

Bağımlılık; bireyin bir davranışı tekrarlayarak kendini iyi hissetmesi, yapmadığında kötü hissetmesi ve kendisine zarar verse bile bu davranıştan vazgeçememesi durumudur (Boyd ve Ellison 2007, Tiryaki 2015). Bağımlılıklar madde bağımlılığı ve davranışsal bağımlılıklar olarak ikiye ayrılır. Madde bağımlılığı kişiyi fizyolojik ve psikolojik olarak etkileyen maddelerin alınmasıyla oluşurken; davranışsal bağımlılıklar belirli bir davranışı tekrarlamak şeklinde görülür (Köknel 1998). Kumar, alışveriş, televizyon izleme, bilgisayar oyunları oynama bağımlılıkları davranışsal bağımlılıklardan bazılarıdır. Davranışsal bağımlılıklar madde bağımlılıkları gibi fiziksel ve psikolojik bağımlılık belirtilerini (zihinsel meşguliyet, duygu durum değişkenliği, tolerans, yoksunluk, kişilerarası çatışma ve tekrarlama) gösterirler (Bektaş 2018).

Sosyal medya; kullanıcıların tamamen veya kısmen açık birer profil oluşturup, ilişkide oldukları insanlar listesi hazırladıkları, sergiledikleri, paylaştıkları ve diğer kullanıcıların profil ve ilişkilerini gözlemleyebildikleri sanal ortamlardır (Şahin ve Gününç 2020). Sosyal medya bağımlılığı; kişilerin sosyal medyada çok fazla zaman geçirmeleri ve buna bağlı psikolojik, sosyal ve fiziksel sorunlar yaşamalarıdır (Griffiths 1996).

Sosyal medya bağımlılığı; kişilerin sosyal yaşantılarında bozulmaya, akademik başarı düzeylerinde düşmeye, uyku bozukluklarına ve ekran başında uzun zaman geçirmeye bağlı olarak el bilek ve boyun ağrısı gibi kas eklem ağrılarına, gözlerde kızarıklık ve yaşarma gibi fiziksel şikâyetlere sebep olabilmektedir (Kuss ve Griffiths 2011, Güneş ve ark. 2018, Korkmaz ve Layık 2020, Aslan ve Aylaz 2014). Sosyal medya bağımlılığının depresyon, anksiyete, sosyal fobi ve psikoz gibi psikiyatrik hastalıklarla pozitif ilişkisi saptanmıştır (Arısoy 2009, Cheng ve ark. 2021). Sosyal medya bağımlılarını da içeren internet bağımlılarının yarısında eşlik eden psikiyatrik hastalık ve önemli bir kısmında da ek bağımlılık olduğu görülmüştür (Şahin 2018).

Dünyada 2020 yılı itibarıyla 4 milyar insanın sosyal medya kullanıcısı olduğu tahmin edilmektedir. Farklı ülkelerde yapılan çalışmalarda sosyal medya bağımlılığının prevalansı %0-%82 aralığında bulunmuştur (Balci ve Baloğlu 2018).

Bu çalışma Meram Tıp Fakültesi dönem 4, 5 ve 6 öğrencilerinin sosyal medya bağımlılık düzeylerini, sosyal medya bağımlılığıyla ilişkili faktörleri ve sosyal medya bağımlılık düzeyinin öğrencilerin akademik başarısı üzerine etkisini belirlemeyi amaçlamaktadır.

METOT

Çalışma kesitsel tipte bir araştırma olarak planlandı. Araştırma için Necmettin Erbakan Üniversitesi İlaç ve Tıbbi Cihaz Dışı Araştırmalar Etik Kurulu'ndan (Karar no:2022/4000) ve Tıp Fakültesi dekanlığından izin alındı. Araştırmanın evrenini Meram Tıp Fakültesinde 2022-2023 öğretim yılında dönem 4, 5 ve 6'da eğitim alan öğrenciler oluşturmaktaydı. Çalışmanın örneklem büyüklüğü G-Power programıyla %5 hata payı, %99 güç ve orta etki büyüklüğü (0.25) ile tek yönlü varyans analizi baz alınarak 3 grup için 348 kişi olarak hesaplandı. Araştırma 15.09.2022-15.10.2022 tarihleri arasında dönem 4, 5 ve 6 öğrencilerinden çalışmaya katılmak için sözlü onam veren 352 öğrenci ile gerçekleştirildi.

Araştırma için literatür taramasının ardından bir veri toplama formu hazırlandı ve gönüllü katılımcılara gözlem altında uygulandı. Bu form 52 soru ve 3 bölümden oluşmaktaydı. Formun, 7 sorudan oluşan ilk bölümü kişilerin sosyodemografik özellikleri ve not ortalamaları, 16 sorudan oluşan ikinci bölümü ise sosyal medya kullanımları ve bununla ilişkili faktörlerle ilgili soruları içermekteydi. Son bölüm ise Şahin (2018) tarafından geliştirilen "Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeği-Öğrenci Formu"ndan (SMBÖ-ÖF) oluşmaktaydı (Bilgin 2018). Ölçek 29 ifadeden oluşmaktaydı. Her bir maddesi "Tamamen katılıyorum", "Katılıyorum", "Ne katılıyorum ne katılmıyorum", "Katılmıyorum" ve "Kesinlikle katılmıyorum" ifadelerinden birinin işaretlenmesini gerektiren 5 dereceli yapıya sahipti

ve 4 alt boyuttan oluşmaktaydı. 1-5. maddeler sanal tolerans, 6-14. maddeler sanal iletişim, 15-23. maddeler sanal problem ve 24-29. maddeler sanal bilgilenme alt boyutlarını oluşturmaktaydı. Ölçekteki maddelerin tamamı olumluydu. Ölçekten alınabilecek, en düşük puan 29 en yüksek puan 145'ti. Puanın yüksek olması bireyin kendisini "sosyal medya bağımlısı" olarak algıladığı biçiminde değerlendirilmekteydi. Toplam ölçek puanı 29-51 arasında bağımlılık olmadığını, 52-74 arasında düşük bağımlılık, 75-97 arasında orta bağımlılık, 98-120 arasında yüksek bağımlılık, 121-145 arasında ise çok yüksek bağımlılık olduğunu göstermekteydi.

Verilerin istatistiksel analizi, SPSS 27.0 paket programı (IBM SPSS, Chicago, IL, USA) kullanılarak yapıldı. Sayısal verilerin özetlenmesinde; ortalama±standart sapma veya ortanca ve 1. ve 3. çeyreklik değerleri, kategorik verilerin özetlenmesinde sayı ve yüzdeler kullanıldı. Verilerin normal dağılıma uygunluğu Kolmogorov-Smirnov testi ve histogram yöntemi ile incelendi. Normal dağılıma uyan sayısal verilerin iki grupta karşılaştırılmasında bağımsız gruplarda t testi, normal dağılıma uymayan sayısal verilerin iki grupta karşılaştırılmasında Mann-Whitney-U testi kullanıldı. İki den fazla bağımsız grupta sayısal verilerin karşılaştırılmasında veriler normal dağılıma uyuyorsa ANOVA testi kullanıldı. ANOVA testi sonucu aralarında anlamlı fark bulunan gruplarda post hoc analiz için Tamhane testi kullanıldı. İki den fazla bağımsız grupta sayısal verilerin karşılaştırılmasında veriler normal dağılıma uymuyorsa Kruskal-Wallis testi kullanıldı. Aralarında anlamlı fark bulunan gruplarda ikili karşılaştırmalar için post hoc Mann-Whitney U testi ve Bonferroni düzeltmesi yapıldı. İki sayısal veri arasındaki ilişkinin değerlendirilmesinde Spearman korelasyon testi kullanıldı. İstatistiksel olarak p değeri <0.05 olan durumlar anlamlı kabul edildi.

BULGULAR

Çalışmaya; 127 dönem 4, 116 dönem 5 ve 109 dönem 6 öğrencisi olmak üzere toplam 352 öğrenci katıldı. Katılan öğrencilerin %37,2'si erkek, %62,8'i kadındı. Katılımcıların

yaş ortalamaları 22,73±1,45 idi. Çalışmaya katılanların sosyodemografik ve akademik özellikleri Tablo 1'de sunuldu.

Tablo 1. Katılımcıların sosyodemografik ve akademik özellikleri

Özellik	n	%
Cinsiyet		
Erkek	131	37,2
Kadın	221	62,8
İlişki durumu		
Yok	256	72,7
Evli	7	2,0
Nişanlı/Sözlü	8	2,3
Kız/Erkek arkadaşı var	81	23,0
Sınıf		
Dönem 4	127	36,1
Dönem 5	116	32,9
Dönem 6	109	31,0
Gelir durumu		
Geliri giderinden az	86	24,4
Geliri giderine eşit	204	58,0
Geliri giderinden fazla	62	17,6
Kaldığı yer		
Ailesiyle aynı evde	131	33,4
Arkadaşlarıyla öğrenci evinde	102	26,0
Tek başına evde	68	17,3
Öğrenci yurdunda	52	13,3
Kronik hastalık varlığı		
Yok	314	89,2
Var	38	10,8
Sigara/Alkol kullanımı		
Hayır	285	81,0
Evet	67	19,0
Hobi varlığı		
Hayır	269	76,7
Evet	81	23,3
Düzenli spor yapma durumu		
Hayır	269	76,4
Evet	83	23,6

Günlük sosyal medyada geçirilen süre ortalaması $2,61\pm 1,50$ saattir. Öğrencilerin sosyal medyayı en sık kullanım amaçları Tablo 2’de gösterildi. Tablo 2’ye göre sosyal medyanın en sık üç kullanım amacı sırasıyla güncel gelişmelerin takibi, iletişim kurmak ve bilgi/habere erişimdir.

Tablo 2. Katılımcıların sosyal medyayı kullanma amaçlarının dağılımı (Konya, 2022)

Kullanım amaçları	n	%
Gelişme takibi	243	69,0
İletişim	237	67,3
Bilgi/Haber	217	61,6
Eğlence/Oyun	206	58,5
Boş zaman	197	56,0
Alışveriş	144	40,9
Kişisel paylaşım	110	31,3
Yeni kişilerle tanışmak	24	6,8
Tanınmak	19	5,4

Çalışmaya katılan öğrencilerin not ortalaması $72,71\pm 10,83$ olarak bulundu. Öğrencilerin akademik başarılarıyla ilgili verdikleri cevaplar Tablo 3’te verildi.

Tablo 3. Katılımcıların akademik özellikleri

Özellik	n	%
Dönem veya staj tekrarınız var mı?		
Hayır	278	79,0
Evet	74	21,0
Kendinizi başarılı hissediyor musunuz?		
Hayır	135	38,4
Evet	217	61,6
Sosyal medya kullanımınızın ders başarınız üzerine etkisi nedir?		
Olumsuz	155	44,0
Etkilemiyor	180	51,2
Olumlu	17	4,8
Sosyal medya kullanımı ders çalışmanızı ertelemenize sebep oluyor mu?		
Her zaman	46	13,1
Bazen	243	69,0
Hiçbir zaman	63	17,9
Dersler sırasında sosyal medyayı kullanıyor musunuz?		
Evet	202	57,4
Hayır	150	42,6

Katılımcıların; %60,5’i sosyal medyayı daha az sıklıkta, %37,8’i şimdikiyle aynı sıklıkta, %1,7’si ise şimdikinden daha yüksek sıklıkta kullanmak istediğini belirtti. Öğrencilerden %60,8’inin sorumluluklarının arttığı dönemlerde (sınav dönemi, TUS, vb.) sosyal medya kullanımını azalttığı, %20,5’inin sosyal medya kullanımını değiştirmedeği ve %18,8’inin sosyal medya kullanımını artırdığı bulundu.

Katılımcıların; SMBÖ-ÖF’den aldıkları toplam puan ortalaması $65,78\pm 16,55$ olarak bulundu. Sanal tolerans alt boyutu puan ortalaması $11,56\pm 3,80$, sanal iletişim alt boyutu puan ortalaması $19,04\pm 6,07$, sanal problem alt boyutu puan ortalaması $17,76\pm 6,03$, sanal bilgilenme alt boyutu puan ortalaması $17,40\pm 4,53$ olarak bulundu. Katılımcıların %51’inin düşük düzeyde, %26’sının orta düzeyde bağımlı olduğu saptandı. Katılımcıların ölçekten aldıkları toplam puana göre bağımlılık düzeylerinin dağılımı Grafik 1’de gösterildi.

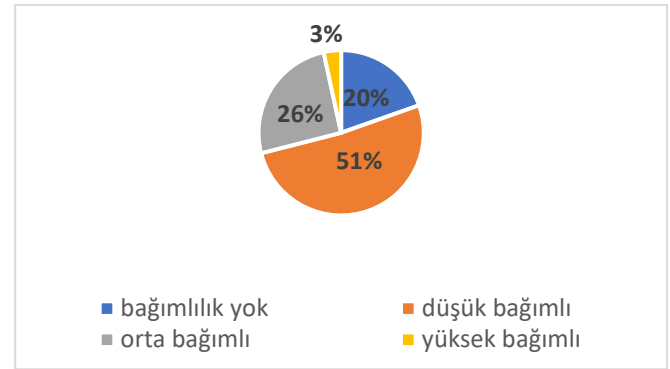

Fig 1. Katılımcıların ölçekten aldıkları puanlara göre bağımlılık düzeylerinin dağılımı (Konya, 2022)

Sosyal medya kullanma amacı eğlence/oyun olan katılımcıların toplam ölçek puan ortalamasının ($67,97\pm 16,76$), eğlence/oyun olmayanların toplam ölçek puan ortalamasından ($62,68\pm 16,76$) yüksek olduğu tespit edildi. Aradaki fark istatistiksel olarak anlamlıydı ($p=0,003$). Sosyal medyayı kullanma amacı yeni kişilerle tanışmak olanların toplam ölçek puanı ortancası ($77,00$), olmayanların ortancasından ($64,00$) yüksekti. Aradaki fark istatistiksel olarak anlamlıydı ($p=0,001$) (Tablo 4).

Tablo 4. Katılımcıların sosyal medyayı kullanma amacına göre toplam ölçek puanlarının karşılaştırılması (Konya, 2022)

Kullanım amacı		Ort ± SS	t	p
Eğlence/ Oyun	Evet	67,97±16,76	-2,98	0,003
	Hayır	62,68±16,76		
		Ortanca (1. ve 3. Çeyreklik)	U	p
Yeni kişilerle tanışma	Evet	77 (68-88)	2268	0,001
	Hayır	64 (53-76)		

Kendini derslerinde başarılı hissetmediğini belirten öğrencilerin toplam ölçek puan ortalaması (68,52±16,91), kendini derslerinde başarılı hissettiğini belirten öğrencilerden (64,07±16,12) yüksekti. Aradaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulundu (p=0,014). Dersler sırasında sosyal medya kullanım durumu ile toplam ölçek puanı arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulundu (p<0,001). Farkın dersler sırasında sosyal medyayı kullandığını belirten öğrencilerin toplam ölçek puanı ortalamasının (68,74±15,64), kullanmadığını belirten öğrencilerin toplam ölçek puan ortalamasından (61,79±16,94) yüksek olmasından kaynaklandığı saptandı. Sosyal medya kullanımının öğrencilerin ders çalışmayı ertelemesine yol açma durumu ile öğrencilerin ölçekten aldıkları toplam puan ortalaması arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulundu (p<0,001). Farkın sosyal medya kullanımı sebebiyle ders çalışmasını hiçbir zaman ertelediğini (56,87±19,48) belirten öğrencilerin toplam ölçek puan ortalamasının, bazen ertelediğini (66,79±15,26) ve her zaman ertelediğini (72,60±14,01) belirten öğrencilerin toplam ölçek puan ortalamasından daha düşük olmasından kaynaklandığı saptandı. Öğrencilerin “Sosyal medya kullanımınızın derslerinizde ve stajlarınızda başarınız üzerine etkisi nedir?” sorusuna verdikleri cevaplar ile toplam ölçek puan ortancası arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulundu (p<0,001). Aradaki farkın bu soruya

“olumsuz” cevabı verenlerin toplam ölçek puanı ortancasının (69,00), “etkilemiyor” cevabı verenlerin toplam ölçek puanı ortancasından (61,00) daha yüksek olmasından kaynaklandığı saptandı (Tablo 5).

Tablo 5. Kullanıcıların akademik özellikleri ile toplam ölçek puanları ortalamalarının karşılaştırılması (Konya, 2022)

	Özellikler	Toplam Ölçek Puanı			Post-hoc
		Ortalama ± SS	Ortanca (1. ve 3. Çeyreklik)	p	
1.	Evet	64,07±16,12	64 (58-79)	0,014 *	-
	Hayır	68,52±16,91			
2.	Evet	68,74±15,64	68 (50-73)	<0,001*	-
	Hayır	61,79±16,94			
3.	Her zaman ¹	72,60±14,01	70,5	<0,001**	1-3
	Bazen ²	66,79±15,26	66		2-3
	Hiçbir zaman ³	56,87±19,48	53 (41-68)		
4.	Olumsuz ¹	69,85±15,05	69 (56-83)	<0,001***	1-2
	Etkilemiyor Olumlu ³	61,86±16,66 70,17±19,23			

* T testi ile karşılaştırıldı. ** ANOVA testi ile karşılaştırıldı.

*** Kruskal-Wallis testi ile karşılaştırıldı.

1. Kendini başarılı hissetme
2. Dersler sırasında sosyal medya kullanımı
3. Sosyal medya kullanımı ders çalışmanızı ertelemeğe sebep oluyor mu?
4. Sosyal medya kullanımınızın derslerinizde ve stajlarınızda başarınız üzerine etkisi nasıldır?

Katılımcıların “Sosyal medya kullanımınızın şimdikine göre nasıl olmasını istersiniz?” sorusuna verdikleri cevap ile toplam ölçek puanı ortancası arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulundu (p<0,001). Farkın sosyal medya kullanımının; şimdikinden daha fazla olmasını isteyen öğrencilerin toplam ölçek puan ortancasının (98,00), şimdikiyle aynı olmasını isteyenlerin (62,00) ve şimdikinden

daha az olmasını isteyenlerin (67,00) toplam ölçek puan ortancasından büyük olmasından kaynaklandığı saptandı.

Toplam ölçek puanları ile bazı değişkenler arasında yapılan korelasyon analizi sonuçları Tablo 6'de verildi. Buna göre öğrencilerin; not ortalamaları ile ölçek puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı zayıf düzeyde negatif korelasyon ($r=-0,122$, $p=0,038$), sosyal medyada geçirdikleri ortalama süre ile ölçek puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı orta düzeyde pozitif korelasyon ($r=0,416$, $p<0,001$) saptandı.

Tablo 6. Ölçek toplam puanı ile bazı değişkenlerin ilişkisi (Konya, 2022)

Parametre	p-r	Ölçek	Not	Sosyal
		Toplam Puanı	Ortalama sı	medyada geçirdiği ortalama süre
Ölçek Toplam Puanı	r p	1	-	-
Not Ortalaması	r p	-0,122 0,038*	1	-
Sosyal medyada geçirdiği ortalama süre	r p	0,416 <0,001*	-0,097 0,102	1 -

Çalışmaya katılan öğrencilerin; cinsiyetleri, ilişki durumları, sınıfları, yaşları, gelir durumları, kaldıkları yer, kronik hastalık varlığı, sigara/alkol kullanımı, hobilerinin bulunması, düzenli spor yapma durumlarına göre SMBÖ-ÖF ölçeğinden aldıkları toplam puan karşılaştırıldığında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmadı ($p>0,05$).

TARTIŞMA

Öğrencilerin ortalama sosyal medya kullanım süresi 2,5 saat olarak saptanmıştır. Diğer fakültelerde yapılan çalışmalarda öğrencilerin önemli bir kısmının sosyal medyada 3 saat ve

üzerinde zaman geçirdikleri bildirilmiştir (Çiftçi 2018, Karadaş ve ark. 2021). Alnjadat ve ark. (2019) tarafından tıp fakültesi öğrencilerinde yapılan çalışmada öğrencilerin yarısından daha az bir kısmının sosyal medyada 3 saatten fazla zaman geçirdikleri saptanmıştır. Tıp fakültesi öğrencilerinin günlük sosyal medya kullanım sürelerinin daha az olması, sosyal medyaya ayırabilecek zamanlarının daha kısıtlı olmasına bağlanabilir.

Bu çalışmada; tıp fakültesi öğrencileri tarafından, sosyal medyanın en sık üç kullanım amacı sırasıyla güncel gelişmelerin takibi, iletişim kurmak ve bilgi/habere erişim olarak bulundu. Sigeze (2020) tarafından üniversite öğrencileri üzerinde yürütülen çalışmada sosyal çevreyle etkileşim ve zaman geçirmek öne çıkan sosyal medya kullanım amaçları olarak bulunmuştur. Şahin ve ark. (2016) ile Çömlekçi ve Başol (2019) tarafından yapılan çalışmalarda da en sık sosyal medya kullanım amaçları eğlence, iletişim ve güncel olayları takip etmek olarak saptanmıştır. Arian ve ark. (2018) tarafından üniversite öğrencileri ile yapılan çalışmada katılımcıların yarısından fazlası en sık sosyal medya kullanım nedenini eğlence olarak belirtti. Bu sonuçlar bu çalışmada bulunan en sık kullanım amaçları ile uyumludur.

Öğrencilerin SMBÖ-ÖF ölçeğinden aldıkları puan ortalaması 65,78 olarak bulundu. Akalın (2022) tarafından bu çalışmada kullanılan ölçek kullanılarak, hemşirelik öğrencileri üzerinde yapılan çalışmada, öğrencilerin ortalama ölçek puanları 67,65 olarak saptanmıştır. Katılımcıların; ölçekten aldıkları puana göre bağımlılık düzeyleri gruplandırıldığında, yalnızca %20'sinde bağımlılık olmadığı, geri kalanında değişik düzeylerde bağımlılık bulunduğu görüldü. Ayyıldız ve Şahin (2022) tarafından aynı ölçek kullanılarak yürütülen bir araştırmada benzer şekilde bağımlılık oranı %80 olarak saptanmıştır. Kolan ve ark. (2018) tarafından yapılan çalışmada ise katılımcıların %38,3'ünün sosyal medya bağımlısı olduğu belirlenmiştir. Cheng ve ark. (2021) tarafından farklı ülkelerde yürütülen sosyal medya bağımlılığı ile ilgili olan çalışmalar üzerine

yapılan meta-analizde ise sosyal medya bağımlılık düzeyleri %0 ile %82 arasında bulunmuştur. Bağımlılık düzeylerinin bu kadar geniş aralıkta değişmesinin, toplumların kültürel yapılarındaki farklılıkların yanı sıra bağımlılık düzeyini ölçmek için kullanılan araçların standart olmamasından ve sosyal medya kullanımını bağımlılık olarak nitelemek için konulan ölçütlerin farklı olmasından ileri geldiği söylenebilir. Toplumdaki bağımlılık düzeyinin objektif olarak saptanabilmesi ve müdahale ihtiyacı bulunan toplum ve bireylerin belirlenebilmesi için tanı standartlarının belirlenmesi gerekmektedir.

Öğrencilerden sosyal medya kullanım amacı eğlence/oyun ve yeni kişilerle tanışmak olanların bağımlılık düzeyleri daha yüksek bulunmuştur. Çömlekçi ve Başol (2019) tarafından yürütülen çalışmada kullanım amacı; eğlence, boş zaman geçirmek ve insanları tanımak olanların bağımlılık düzeyi daha yüksek olarak bildirilmiştir. Kişilerin boş zamanlarını geçirmek için sosyal imkânlarının ve alternatiflerinin kısıtlı olması sosyal medya kullanımını ve dolayısıyla bağımlılık riskini artırıyor olabilir.

Kendini başarılı hissetmediğini belirten öğrencilerin sosyal medya bağımlılık düzeyleri daha yüksek bulunmuştur. Sosyal medya kullanımı öğrencilerde yetersizlik duygusuna yol açmış olabilir. Bu çalışmada öğrencilerin yarısından fazlasının dersler sırasında sosyal medyayı kullandığı belirlenmiştir. Alnjadat ve ark (2019) tarafından yapılan çalışmada da benzer şekilde katılımcıların yarısından fazlasının ders sırasında sosyal medya kullandığı saptanmıştır.

Bu çalışmada dersler sırasında sosyal medya kullanan öğrencilerin ölçek puanları daha yüksek bulunmuştur. Bağımlılık düzeyi yüksek bireylerin önceliklerini belirlemekte zorlandığı ve sorumluluklarını yerine getirmek yerine sosyal medya kullanmayı tercih ettiği söylenebilir. Ayrıca derslerde sosyal medya kullanmak öğrencilerde dersi kaçırdıkları için suçluluk duygusuna sebep olabilir ve öğrencinin yetersizlik duygusuna katkıda bulunabilir.

Bu çalışmada sosyal medya kullanımının ders başarısını olumsuz etkilediğini belirten öğrencilerin bağımlılık düzeyinin daha yüksek olduğu görüldü. Öğrencilerin büyük kısmı sosyal medya kullanımı sebebiyle ders çalışmayı ertelediğini belirtmişti. Bağımlılık düzeyi yüksek kişiler sosyal medyada zaman geçirmeyi akademik faaliyetlere tercih ettikleri için ders başarılarının düştüğüne inanıyor olabilirler. Kişilerin sosyal medya kullanımının akademik hayatları üzerindeki etkisinin bilincinde olmaları ise farkındalık bakımından olumlu bir bulgudur.

Sosyal medya kullanımını şu anki kullanımına göre artırmak istediğini belirten kişilerin bağımlılık puanı ortalaması daha yüksek bulundu. Bağımlılığın tanımında söz konusu davranışı tekrar etmek konusunda karşı konulmaz bir istek ve bu davranışı gerçekleştirmediğinde olumsuz duygular yaşamak yer almaktadır. Çalışmamızdaki bu bulgu bağımlılığın doğasıyla uyumludur.

Bu çalışmada sosyal medya bağımlılık düzeyi arttıkça öğrencilerin not ortalamasının azaldığı görülmüştür. Borak ve Beki (2021) tarafından lise öğrencileri üzerinde yapılan bir çalışmada lise öğrencilerinde sosyal medyada geçirilen süre arttıkça öğrencilerin not ortalamalarının düştüğü görülmüştür. Demir ve Kumcağız (2019) tarafından üniversite öğrencilerinde yapılan bir çalışmaya göre not ortalaması 2,50'nin altında olan öğrencilerin 2,50'nin üzerinde olan öğrencilere göre sosyal medya bağımlılık düzeylerinin anlamlı düzeyde yüksek olduğu görülmüştür. Kolaib ve ark. (2020) tarafından yapılan bir çalışmada internet bağımlılığı düzeyinin; yüksek not ortalamasına sahip olanlarda, düşük not ortalamasına sahip olanlara göre daha düşük olduğunu görülmüştür. Bu bulgulardan yola çıkarak sosyal medya bağımlılığı bulunan öğrencilerin sosyal medyada zaman geçirmeyi daha fazla tercih ettikleri ve bu sebeple de akademik başarılarının olumsuz etkilendiği söylenebilir.

Katılımcıların; sosyal medyada geçirdiği süre arttıkça bağımlılık düzeylerinin de arttığı görülmüştür. Çömlekçi ve Başol (2019) ve Demir ve ark. (2019) tarafından yürütülen

çalışmalarda da sosyal medya kullanım süresi ile bağımlılık düzeyi arasında pozitif ilişki saptanmıştır. Bağımlılık düzeyi yüksek kişilerin sosyal medya kullanım sürelerinin yüksek olması beklenen bir sonuçtur.

SONUÇ

Katılımcılarda sosyal medya bağımlılığı yaygındı. Sosyal medya bağımlılığı ders çalışmayı ertelemeye derslerde sosyal medya kullanmaya sonuç olarak ders başarısında düşmeye sebep olmaktadır. Bağımlılık düzeyi yüksek kişiler sosyal medyada daha fazla zaman geçirmek istemektedir. Bu durum da bağımlılığın bir sonucu olarak düşünülebilir.

Öğrencilerin sosyal medyada geçirdikleri süre konusunda farkındalıklarını artıracak yöntemlerin ve uygulamaların kullanımının teşvik edilmesi kişilerin sosyal medyada geçirdikleri süreyi kontrol altında tutabilmeleri açısından yararlı olabilir. Okullarda sosyal medya bağımlılığı ve sonuçları konusunda kişilerin bilinç düzeyini artırmak amacıyla faaliyetler (eğitim, seminer vb.) düzenlenebilir. Üniversiteler bünyesinde öğrencilerin boş zamanlarını değerlendirebilecekleri alternatif imkânlar sağlanabilir. Öğrencilerin derslere daha aktif katılımı sağlanması için düzenlemeler yapılabilir.

KAYNAKLAR

Akalın, A. (2022). Relationship between social media addiction and healthy lifestyle behaviors of nursing students. *Bağımlılık Dergisi*, 23(2), 162-169.

Alnjadat, R., Hmaid, M. M., Samha, T. E., Kilani, M. M., & Hasswan, A. M. (2019). Gender variations in social media usage and academic performance among the students of University of Sharjah. *Journal of Taibah University Medical Sciences*, 14(4), 390-394.

Arisoy, Ö. (2009). İnternet bağımlılığı ve tedavisi. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 1(1), 55-67.

Arian, M., Bagher Oghazian, M., Amini, Z., Khosravipur, A., Abaszadeh, F. (2018). The relationship between internet addiction and social network with academic motivation in students, Bojnord University of Medical Science. *Journal of Nursing Education*, 7(2), 62-69.

Aslan, S., & Aylaz, R. (2014). Akademisyenlerin internet bağımlılık düzeyleri ve buna bağlı oluşabilecek sağlık sorunların değerlendirilmesi. *Annals of Health Sciences Research*, 3(2), 14-19.

Ayyıldız, F., & Şahin, G. (2022). Effect of social media addiction on eating behavior, body weight and life satisfaction during pandemic period. *British Food Journal*.

Balci, Ş., & Baloğlu, E. (2018). Sosyal medya bağımlılığı ile depresyon arasındaki ilişki: "üniversite gençliği üzerine bir saha araştırması". *İletişim*, (29).

Bektaş, M. (2018). Davranışsal bağımlılık: tanımı, türleri ve sınıflandırılması, bir kamu politikası olarak bağımlılıkla mücadele. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Bilgin, M. (2018). Ergenlerde sosyal medya bağımlılığı ve psikolojik bozukluklar arasındaki ilişki. *The Journal of International Scientific Researches*, 3(3), 237-247.

Borak, N., Beki, A. (2021). Sosyal medya bağımlılığının lise öğrencilerinin akademik başarıları üzerindeki etkisi. *Toplumsal Politika Dergisi*, 2(1), 61-76.

Boyd, D. M., & Ellison, N. B. (2007). Social network sites: Definition, history, and scholarship. *Journal of Computer-Mediated Communication*, 13(1), 210-230.

Cheng, C., Lau, Y. C., Chan, L., & Luk, J. W. (2021). Prevalence of social media addiction across 32 nations: Meta-analysis with subgroup analysis of classification schemes and cultural values. *Addictive Behaviors*, 117, 106845.

Çiftçi, H. (2018). Üniversite öğrencilerinde sosyal medya bağımlılığı. *MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 7(4).

Çömlekçi, M. F., & Başol, O. (2019). Gençlerin sosyal medya kullanım amaçları ile sosyal medya bağımlılığı ilişkisinin incelenmesi. *Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 17(4), 173-188.

Demir, Y., & Kumcağız, H. (2019). Üniversite öğrencilerinin sosyal medya bağımlılığının farklı değişkenler açısından incelenmesi. *Turkish Psychological Counseling and Guidance Journal*, 9(52), 23-42.

Griffiths, M. D. (1996). Internet addiction: an issue for clinical psychology?. *In Clinical Psychology Forum* (Vol. 97, pp. 32-36). Nottingham Trent University.

Güneş, N. A., Akbıyık, D. İ., Aypak, C., & Görpelioğlu, S. (2018). Lise öğrencilerinde sosyal medya bağımlılığı ve uyku kalitesi. *Turkish Journal of Family Practice/Türkiye Aile Hekimliği Dergisi*, 22(4).

Karadaş, M. M., Koç, Gülten. Sayar, G., Şahin, S., & Sevgi, T. (2021). Öğrenci hemşirelerin sosyal medya kullanımı, kullanım amaçları ve etik boyutu. *Gazi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 6(1), 11-21.

Kolaib, A. M. A., Alhazmi, A. H. H., Kulaib, M. M. A. (2020). Prevalence of internet addiction and its associated factors among medical students at Taiba University, Saudi Arabia. *Journal of Family Medicine and Primary Care*, 9(9), 4797.

Kolan, B. J., Dzandza, P. E. (2018). Effect of social media on academic performance of students in Ghanaian Universities: A case study of University of Ghana, Legon. *Library Philosophy and Practice*, 1-24.

Korkmaz, D., & Layık, M. (2020). Öğrencilerinde sosyal medya bağımlılığı ile başarı düzeyi arasındaki ilişki: Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Tıp Fakültesi Dönem II Örneği.

Köknel, Ö. (1998). Bağımlılık. İstanbul: Altın Kitaplar.

Kuss, D. J., & Griffiths, M. D. (2011). Online social networking and addiction—a review of the psychological literature. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 8(9), 3528-3552.

Sigeze, Ç. (2020). Adana ilindeki üniversite öğrencilerinin sosyal medya kullanımı ve yaşam memnuniyeti ilişkisi. *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi*, 52, 136-149.

Şahin, A., Kaynakçı, C., & Aytop, Y. (2016). Ziraat fakültesi öğrencilerinin sosyal medya kullanım alışkanlıklarının belirlenmesi. *Tekirdağ Ziraat Fakültesi Dergisi*, 13(2), 34-45.

Şahin, C. (2018). Social media addiction scale-student form: the reliability and validity study. *Turkish Online Journal of Educational Technology-TOJET*, 17(1), 169-182.

Şahin, C. Gününç, S. (2020). *Teknoloji bağımlılıkları*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.

Tiryaki, S. (2015). *Sosyal medya ve facebook bağımlılığı*. Konya: Literatürk Academia.